



**NACIONALNI I MANJINSKI PROGRAM 58. FESTIVALA IGRANOG FILMA U PULI:
 "DUH BABE ILLONKE" TOMISLAVA ŽAJE I "SOBA 304" BRIGITTE STAERMOSE**

Piše **Mate ĆURIĆ**

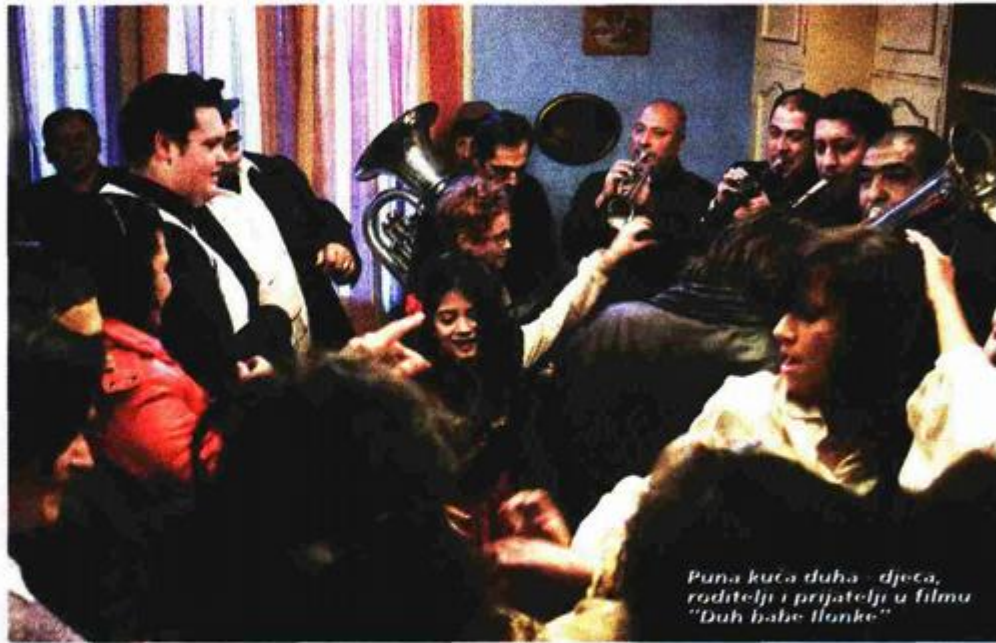
Sanje i putovanje

Ivo Gregurević u jednom je danu dva puta silovao, jedanput je ubijen, a drugi put jedva ostao živ. Pitam se nije li ovo simbolička "likvidacija" gorostasa hrvatskog filma, na čije mjesto pristiže mlada i nestrpljiva generacija glumaca? Vjerujem u slučajnost, jer Ivo Gregurević može još toliko puta umrijeti da bi filmski dugo, dugo poživio. To da su hrvatski glumci (muški) postali nervozni ne treba čuditi, jer ako je suditi samo po ovogodišnjoj produkciji dobivaju uglavnom sporedne uloge u kojima se tretiraju kao objekti požude, smetnje, dosade... nekako kao i u stvarnosti, gdje sve više konce drže žene, a na filmu glumice. Tako neka im i bude, jer su sve do sada bili sami sebi svrha i bavili se junačenjem i bitkama, od kojih je na kraju ispaao čorak.

Eto, jedan takav je opalio Leon Lučev u kratkoj ulozi seks-mašine u "Sobi 304", filmu Brigitte Staermose u dansko-hrvatskoj produkciji, odnosno iz sekcije Manjinske koprodukcije, a ništa bolje nije prošao ni Ivo Gregurević, kojeg nema snage ubiti Kosovo, iako mu je silovao ženu, dok su i ostale muške uloge (Mihael Birkkjaer, David Denick) prolazni patnici koji se lome i slome pred snagom ženske imaginacije, koja je ujedno utočište (majka), izazov (supruga) i strast (ljubavnica). Život je hotel - prostor s više soba u koji jedni odlaze, drugi dolaze i spavaju u istim krevetima u kojima je netko upravo plakao, a drugi se nastavio smijati ili seksati.

Stine Stengade je izvrsna glumica koja neodoljivo podsjeća na mlađe izdanje Charlotte Rampling, a u "Sobi 304" lomi se između muža i ljubavnika, majke i ljubavnice. Ne bi li se dramatičnost pojačala i univerzirala, u hotelu su razne nacije, dakle slične sudbine. Otuda i Ksenija Marinković i spomenuti hrvatski glumci, kao i Igor Martinović iza kamere i još mnogi drugi, jer je film sniman u Zagrebu. Stini bih svakako dao nagradu, a sobu 304 ne bih rezervirao, kao ni sobu 204 iz prethodnog kratkog filma "Room Service" Nede Radić, u kojemu se londiner našao na popisu želja jednog raskalašenog para stranaca, odnosno na Njenom, koja je od jakog šamara pijanog muža naglo progovorila hrvatski.

Ovo je bio namjerni uvod u peti film Nacionalne sekcije, trećeg debitanta, drugi dječji film (treći u kojem su djeca glavni likovi) - "Duh babe Ilonke" režisera Tomislava Žaje, scenaristice Irene Krčelić, montažera Hrvoja Mršića i skladatelja Vjerana Šalamona, u hrvatsko-makedonsko-austrijskoj koprodukciji, i to tko zna već koji film u potrazi za duhovima, od kojih je očito



Puna kuća duha - djeca, roditelji i prijatelji u filmu "Duh babe Ilonke"

Gdje kuća nije tijesna ni čeljad nije bijesna, ako se prije toga ostvari Ilonkino predviđanje da se Hrast ostavi trube i prihvati vodoinstalacija, a Aska rada u tvornici žarulja i počne brinuti o mrtvima kod tolerantnih roditelja malog Zdenka "Porterovića". Dakle, Rom znači čovjek, a "Duh babe Ilonke" označava sanje i putovanje u svijet dječje mašte, uz obaveznu pratnju roditelja

teško pobjeći. No, Žaja se odlučio s njima susresti, poigrati se i oslušnuti što oni poručuju pa da onda u miru mogu ostati na svojim skrovitim mjestima boravka. To je bila formula koja je dala rezultata i konačno možemo reći - hvala Bogu, dobili smo dječji film dostojan svake pažnje i pohvale.

Priča o životu Roma nije samo povod da se ugazi u svijet duhova, čarajna i prokletstva, ona je dobra društvena tema da se preispita druga strana predrasuda prema onima koji su po mnogo čemu drugačiji, a napose svojim izgledom, jezikom i običajima. Za razliku od čeragara, koji ustrajavaju u svom nomadskom životu na periferijama civilizacije, bijeli Romi su koliko

toliko integrirani u urbani život. No, da bi ostali ono što jesu i od čega ne bježe, neminovno je zadržati nešto od običaja i navada svojih predaka, najstarijeg naroda na svijetu, a bez domovine. Tu simboliku održava baba Ilonka (Sabina Ajrula), koja i nakon smrti svojim čaranjima ne dozvoljava da se duhovi smire.

Ne bi li se jedno vječito sanjanje i jedno neprekidno putovanje spojilo u priču bez prestanka pomoći će mala darovita Manuša (Selma Ibrahim), Ilonkina unuka, pljunuta baka iz mladih dana, čija će dječja mašta i razigranost povezati sve konce u jedno klupko. Pronaći će djeda Kasuma koji ih je prokleo (Kruno Šarić), pridobiti prijatelje iz ra-

zreda, koji više u njoj neće vidjeti Romkinju već nadarenu kolegicu, što je kolega iz prve klupe Zdenko (Marin Arman Grbin) od prve uočio i u svojoj potterovskoj sličnosti pomogao njoj i ostalima da se oslobode svake predrasude i polete u nebo. Da Žaja nije previše strahovao od eventualnog banaliziranja opterećujuće teme o Romima i da je spustio ručnu kočnicu koja ga je usporavala, ovo bi bio filmski urnebes od smijeha.

Što je film odmicao kraju tako se i atmosfera opuštala, smijeh oslobodio, a glumci se razmahali, ali je uvijek tako drag i nevjerojatan ostao kućni tvor Baltazar, bez sumnje novi kućni hrvatski ljubimac kojemu će teško roditelji odoljeti. Djeca su već osvojevala tom malom slatkim njuškom koja se svugdje zavučuće. Tko u tvorci vidi ljepotu, a ne misli na miris, taj će imati mezimca. Ovo pripisujem scenaristici. Manušine roditelje, dominantnu mamu Asku (veličanstvena Slovenka Aleksandra Balmazović) i pokornog oca Hrasta (izvrsni Rakan Rushaidat) poželjet će mnoga djeca, jer njih pokreće samo ljubav i potreba da s malim budu sretni, ne bi li Manuša mogla lebdjeti.

A kad su duhovi u pitanju, onda stvari i predmeti stvarno lebde, tanjuri i žlice lete, slike oživljavaju, tvor nestaje, mrtvaci plešu, glazba se čuje s raznih strana i sve je živo i razigrano. Od ushićenja se isprepliću elementi drame i mjuzikla, čemu pridonosi i spretna montaža. Gdje kuća nije tijesna - ni čeljad nije bijesna, ako se prije toga ostvari Ilonkino predviđanje da se Hrast ostavi trube i prihvati vodoinstalacija, a Aska rada u tvornici žarulja i počne brinuti o mrtvima kod tolerantnih roditelja malog Zdenka "Porterovića". Dakle, Rom znači čovjek, a "Duh babe Ilonke" označava sanje i putovanje u svijet dječje mašte, uz obaveznu pratnju roditelja.



Manuša (Selma Ibrahim) i tvor Baltazar